Південне міжрегіональне управління Державної служби з питань праці

Атестація робочих місць водолазів: пільгова пенсія, додаткова відпустка та медичні огляди

Робота водолазів пов’язана з підвищеним тиском, значними фізичними навантаженнями та ризиком для здоров’я. Тому важливе значення мають атестація робочих місць за умовами праці, своєчасні медичні огляди та дотримання вимог охорони праці.

✅Пільгова пенсія для водолазів

Відповідно до Списку № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року № 461, право на пенсію за віком на пільгових умовах можуть мати водолази 1, 2 і 3 груп спеціалізації робіт, а також інші працівники, зайняті підводними роботами, зокрема в умовах підвищеного атмосферного тиску.

Для цього необхідно працювати під водою не менше ніж 275 годин на рік (25 годин на місяць) або мати не менше ніж 2750 годин перебування під водою від початку водолазної практики.

Право на пільгову пенсію визначається з урахуванням вимог законодавства, характеру роботи, підтвердженого стажу та результатів атестації робочого місця.

💯Атестація робочих місць за умовами праці

Атестацію проводять відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 1 серпня 1992 року № 442. Її мета — оцінити умови праці, визначити наявність шкідливих і небезпечних виробничих факторів та встановити право працівників на передбачені законодавством пільги й компенсації.

Атестацію проводять не рідше ніж один раз на п’ять років. За рішенням роботодавця, погодженим із профспілкою, атестацію, строк якої настав під час воєнного стану, можна провести протягом шести місяців після його припинення або скасування. Результати атестації, проведеної до запровадження воєнного стану, продовжують діяти в цей період і протягом наступних шести місяців.

За результатами атестації працівникам можуть надаватися передбачені законодавством пільги та компенсації, зокрема щорічна додаткова відпустка за особливий характер праці тривалістю до семи календарних днів — залежно від умов праці та відповідних нормативних вимог.

Для водолазів 1, 2 і 3 груп спеціалізації робіт, крім водолазів легкого спорядження рятувальної служби, передбачено скорочену тривалість робочого тижня — 36 годин, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2001 року № 163.

Роботодавець зобов’язаний забезпечити проведення атестації та належне оформлення її результатів. Невиконання цих вимог може стати підставою для відповідальності, передбаченої законодавством.

🩺Обов’язкові медичні огляди водолазів

Через специфіку роботи водолази повинні проходити обов’язкові медичні огляди відповідно до статті 17 Закону України «Про охорону праці» та наказу МОЗ України від 8 вересня 2025 року № 1393, який набрав чинності 18 листопада 2025 року.

Медичні огляди допомагають оцінити стан здоров’я працівника, визначити його придатність до виконання професійних обов’язків і запобігти професійним захворюванням.

Передбачено такі види медичних оглядів:

- Попередній — під час прийняття на роботу, щоб визначити придатність працівника до виконання відповідних робіт.
- Періодичний — протягом трудової діяльності з періодичністю, установленою нормативними вимогами для відповідної категорії працівників.
- Позачерговий — за наявності передбачених законодавством підстав, зокрема за заявою працівника у разі погіршення здоров’я, пов’язаного з умовами праці, або за ініціативою роботодавця.

Порядок проведення оглядів і необхідний обсяг обстежень визначаються з урахуванням умов праці та вимог чинного законодавства.

Працівників, які не пройшли обов’язковий медичний огляд у встановлений строк без поважних причин або яким відповідна робота протипоказана за станом здоров’я, роботодавець не допускає до її виконання відповідно до законодавства.

⚖️Відповідальність роботодавця

Атестація робочих місць і медичні огляди — важливі складові системи охорони праці на підприємствах, де працюють водолази. Роботодавець має забезпечити належну оцінку умов праці, своєчасне проведення медичних оглядів і виконання встановлених вимог безпеки.

Це допомагає захистити здоров’я працівників, забезпечити реалізацію їхніх прав на пільги та компенсації й запобігти виробничому травматизму та професійним захворюванням.